

**Міністерство освіти і науки України**  
**Західноукраїнський національний університет**  
**Юридичний факультет**

Кафедра адміністративного  
права та судочинства

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА**

**з дисципліни: «Фінансове право»**

на тему: «Податкові пільги: правовий аспект та особливості застосування»

Студент групи ПР-33

Лебідь Роман Володимирович

Керівник: д. філ. з права, доц. Іванюк В. Д.

Національна шкала \_\_\_\_\_

Кількість балів: \_\_\_\_\_ Оцінка: ECTS \_\_\_\_\_

Члени комісії \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ (підпис) (прізвище та ініціали)

## ЗМІСТ

|                                                                                                      |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                                           | 3  |
| РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ                                                 |    |
| 1.1 Поняття та сутність податкових пільг.....                                                        | 6  |
| 1.2. Класифікація податкових пільг.....                                                              | 8  |
| 1.3. Функції податкових пільг у системі оподаткування.....                                           | 10 |
| Висновки до розділу 1.....                                                                           | 12 |
| РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ В УКРАЇНІ                                |    |
| 2.1. Нормативно-правове регулювання податкових пільг в Україні.....                                  | 14 |
| 2.2. Підстави та порядок надання податкових пільг.....                                               | 16 |
| 2.3. Державний контроль за наданням податкових пільг.....                                            | 17 |
| Висновки до розділу 2.....                                                                           | 19 |
| РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ                           |    |
| 3.1. Основні проблеми застосування податкових пільг.....                                             | 20 |
| 3.2. Досвід зарубіжних країн у сфері податкових пільг та можливість його застосування в Україні..... | 22 |
| 3.3. Напрями вдосконалення правового регулювання податкових пільг в Україні.....                     | 25 |
| Висновки до розділу 3.....                                                                           | 27 |
| ВИСНОВКИ.....                                                                                        | 28 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....                                                                      | 30 |

## ВСТУП

**Актуальність та науково-практичне значення теми.** Зважаючи на курс України на євроінтеграцію та необхідність адаптації національного законодавства до європейських стандартів, дослідження правових аспектів податкових пільг стає ключовим для гармонізації податкової політики. В умовах воєнної агресії та післявоєнного відновлення економіки, податкові пільги можуть слугувати важливим інструментом стимулювання інвестицій та підтримки постраждалих галузей. Неефективне застосування пільг може призвести до значних втрат бюджетних надходжень та спотворення конкурентного середовища, що підкреслює необхідність їх ретельного аналізу. Крім того, зростання тіньової економіки та ухилення від сплати податків частково пов'язані з недосконалістю системи пільг, що потребує розробки механізмів контролю та запобігання зловживанням. У контексті децентралізації та розширення фінансової самостійності місцевих громад, питання надання місцевих податкових пільг та їх впливу на наповнення місцевих бюджетів набуває особливої актуальності. Таким чином, всебічне дослідження правового регулювання та особливостей застосування податкових пільг є не лише науково актуальним, але й має безпосереднє практичне значення для забезпечення економічної стабільності та розвитку України.

**Метою** даної курсової роботи є комплексне дослідження правових засад застосування податкових пільг в Україні, виявлення ключових особливостей їх практичного використання та розробка обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення механізму їх функціонування.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- розкрити теоретико-методологічні основи та економічну сутність податкових пільг як інструменту державного регулювання економіки, визначити їх види та класифікаційні ознаки,

- проаналізувати чинне законодавство України, що регулює надання та застосування податкових пільг, виявити його особливості, структуру та можливі колізії,

-ідентифікувати основні проблеми та недоліки, що існують у механізмі застосування податкових пільг в Україні, включаючи питання їх обґрунтованості, прозорості та контролю за їх використанням,

-дослідити вплив податкових пільг на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання різних форм власності та галузей економіки, а також оцінити їх вплив на ефективність податкової системи та формування бюджетних надходжень,

-на основі проведеного аналізу розробити конкретні та обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення правового регулювання та практики застосування податкових пільг в Україні з метою підвищення їх регулюючої функції, забезпечення їхньої економічної доцільності та мінімізації негативного впливу на конкурентне середовище та податкову стабільність держави.

**Ступінь наукового дослідження теми у вітчизняній і зарубіжній літературі.** Питання державного регулювання економіки, зокрема через інструмент оподаткування та податкових пільг, активно досліджується вітчизняними та зарубіжними науковцями. Значна увага приділяється теоретичним аспектам податкових пільг, їх економічній сутності, класифікації та впливу на економічний розвиток (праці О. Василика, Т. Єфименко, Л. Мельник, І. Луніної та інших). Аналізуються історичні аспекти становлення податкових систем та еволюція підходів до застосування податкових пільг в Україні (дослідження М. Азарова, В. Гетманцева та інших).

**Об'єктом** дослідження є правові відносини, що виникають у процесі встановлення, надання та застосування податкових пільг в Україні.

**Предметом** виступають, норми чинного законодавства України, що регулюють податкові пільги, практика їх застосування, економічні наслідки та проблемні аспекти функціонування механізму податкових пільг.

У процесі дослідження будуть застосовані **теоретичні методи**, включаючи аналіз, синтез та узагальнення наукової літератури, нормативно-правових актів та статистичних даних для розкриття теоретико-методологічних засад податкових пільг та аналізу чинного законодавства. Порівняльно-правовий

метод дозволить зіставити вітчизняний та зарубіжний досвід застосування податкових пільг. Системно-структурний метод буде використаний для розгляду податкових пільг як елемента податкової системи та виявлення взаємозв'язків. Економіко-статистичний метод застосовуватиметься для аналізу статистичних даних щодо обсягів пільг та їх економічного впливу.

**Структура роботи.** Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (28 найменувань на 4 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 33 сторінок, з яких основний текст – 27 сторінок.

## РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ

### 1.1 Поняття та сутність податкових пільг

Сучасні економічні публікації та дослідження у галузі фінансів демонструють розмаїття інтерпретацій поняття «податкові пільги». Можна виокремити два основні напрями у розумінні цієї категорії: по-перше, трактування, що зустрічаються у лексикографічних джерелах та податкових нормативно-правових актах; по-друге, дефініції, запропоновані науковцями.

Розглядаючи першу групу визначень, зокрема тлумачення з Великого тлумачного словника та Великого енциклопедичного словника, можна констатувати їхнє спільне розуміння податкової пільги як специфічного або привілейованого права на повне чи часткове звільнення від встановлених податковим законодавством обов'язків [1, 2].

Усі наведені інтерпретації сходяться в одному: податкові пільги розглядаються як преференції, що надаються виключно окремим групам платників податків. Саме такий підхід до визначення категорії «податкові пільги» відображено і в Податковому кодексі України, де під пільгою розуміється «звільнення платника податку чи збору від сплати всієї суми або її частини за наявності конкретних обставин, які є характерними лише для певної категорії платників» [3].

Проаналізувавши наукові праці з цієї тематики, варто виокремити два основні трактування поняття «податкові пільги»: «широке» та «вузьке». Прихильники «широкого» підходу, серед яких Т.В. Паєнтко та О.А. Підлісна, розглядають податкову пільгу як «повне або часткове звільнення від необхідності дотримуватися загальних норм податкового законодавства у процесі виконання податкових зобов'язань» [4, с.19].

Згідно з «вузьким» підходом, податкові пільги інтерпретуються винятково через призму застосовуваних ставок оподаткування. Таким чином, використовується диференційований механізм зменшення або збільшення податкової ставки для конкретних платників. Отже, зведення економічної

сутності податкової пільги лише до маніпулювання податковою ставкою значно обмежує змістове наповнення цієї категорії. Водночас цікавою є точка зору Е.Ф. Гусейнової та Д.М. Серебрянського, які визначають податкову пільгу як «комплекс фіскальних інструментів держави, що відрізняються від стандартних принципів оподаткування прибутку підприємств» [5, 6].

Ці інструменти передбачають повне або часткове звільнення прибутку від оподаткування, створюючи сприятливе середовище для заохочення окремих важливих сфер фінансово-господарської діяльності.

Усі проаналізовані підходи до визначення, прямо чи опосередковано, стосуються розміру податків або податкових зобов'язань. Саме цей аспект – ситуація, коли існують певні невикористані переваги у сфері оподаткування – дозволяє зосередити увагу на ключових характеристиках податкових пільг та їхньому впливі на платників податків.

В своєму дослідженні Безкровний О.В., зазначає, що «з економічної точки зору, податкові пільги яскраво проявляються через три тісно пов'язані між собою моменти. Перш за все, важливо розуміти, що пільга означає звільнення саме від внесення платежу, а не від самого обов'язку сплачувати податок. По-друге, таке звільнення може варіюватися від повного до часткового, що виражається у зменшенні податкового тягара через скорочення об'єкта оподаткування або шляхом відтермінування часу сплати податку чи збору. Нарешті, суттєвим є і характеристика самого платника податків. Пільги можуть надаватися безпосередньо платнику, враховуючи його соціальне становище або рід занять» [7, с.274].

Сьогодні вже стало загальноприйнятим розуміння того, що податкові пільги не можуть існувати відокремлено і потребують чіткої організації та упорядкування, насамперед за типами податків. Тому є сенс розділити систему податкових преференцій на дві основні категорії. До першої належать традиційні та стабільно закріплені в законодавстві звільнення від сплати податків, які не залежать від коливань зовнішнього середовища та факторів, що їх викликають. Друга ж група податкових пільг характеризується меншою тривалістю та

включає значну кількість преференцій, які постійно змінюються під впливом нестабільної макроекономічної ситуації та суспільно-політичних перетворень у країні.

Реалізуючи загальну мету спрощення податкових механізмів та зниження фіскального тиску на підприємницький сектор, податкові пільги у процесі свого застосування повинні базуватися на комплексі взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих засад [7, с.274-275].

## **1.2. Класифікація податкових пільг**

Серед найбільш поширених видів пільг Дячук В.А. виділяє наступні: торговельні пільги – державні заходи, спрямовані на підтримку зовнішньоекономічної діяльності, що можуть включати зниження або скасування митних платежів, тарифні квоти або інші інструменти регулювання імпорту та експорту; пільгові виплати – надання державної підтримки окремим категоріям населення, включаючи допомогу по інвалідності, допомогу по безробіттю, доплати та надбавки, передбачені законодавством за особливі умови праці або соціальним статусом; диференційоване оподаткування – застосування різних ставок податків або спеціальних режимів оподаткування для окремих категорій платників або видів діяльності, зокрема для підтримки новостворених підприємств або певних галузей економіки; спрощення перетину кордону – заходи, спрямовані на полегшення процедур перетину державного кордону для певних категорій осіб або товарів, включаючи спрощений візовий режим або його скасування на підставі міжнародних договорів; державне кредитування на пільгових умовах – надання фінансової підтримки у вигляді кредитів з нижчими від ринкових процентними ставками або подовженими термінами погашення для стимулювання певних напрямів економічного розвитку, зокрема малого та середнього бізнесу [8, с.14-16].

Згідно з Податковим кодексом України, основними видами податкових пільг щодо податку на доходи фізичних осіб є: звільнення від оподаткування певних видів доходів (які не враховуються при визначенні загального місячного або річного оподатковуваного доходу), податкова знижка та податкова соціальна

пільга. Перша група податкових пільг являє собою перелік доходів, які не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу фізичної особи. Цей перелік є досить широким і містить як доходи, спрямовані на заохочення певних видів діяльності, так і значну частину виплат соціального характеру, призначених для різних категорій громадян [3].

Другим видом податкової пільги є податкова знижка. Платник податку на доходи фізичних осіб має право на податкову знижку за результатами звітного податкового року. Вона передбачає зменшення оподатковуваного доходу на суму фактично здійснених платником протягом звітного податкового року витрат, перелік яких визначено статтею 166 Податкового кодексу України. До таких витрат, зокрема, належать: частина суми коштів, сплачених за навчання; сума коштів, сплачених як страхові внески за договорами довгострокового страхування життя та пенсійними внесками у недержавні пенсійні фонди; сума коштів, сплачених як проценти за іпотечним житловим кредитом; благодійні внески тощо. Загальна сума податкової знижки не може перевищувати суми річного оподатковуваного доходу платника податку, нарахованого у вигляді заробітної плати, зменшеної на суму єдиного соціального внеску та страхових внесків до накопичувального фонду (у випадках, передбачених законом).

Отже, платник податку отримує право на повернення частини вже сплаченого податку на доходи фізичних осіб. Третім різновидом пільгового оподаткування доходів фізичних осіб є податкова соціальна пільга. Її застосовують до нарахованого протягом звітного податкового місяця доходу у вигляді заробітної плати (а також інших прирівняних до неї виплат, компенсацій та винагород) за умови, що його розмір не перевищує 1,4 розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня цього ж року, з округленням до найближчих 10 гривень. Важливо, що податкову соціальну пільгу застосовують лише за одним місцем виплати нарахованої заробітної плати [8, с.14-22].

Вишемирський М.В. виокремлює декілька класифікацій пільгового оподаткування для систематизації податкових звільнень осіб від певних

обов'язків: залежно від типу платника податку – податкові пільги, що надаються виключно фізичним особам, причому не індивідуально, а певним категоріям платників, які мають специфічні характеристики; податкові пільги, що надаються лише юридичним особам, адресовані конкретним категоріям платників або окремим групам; законодавство застосовує пільги як для юридичних осіб, так і для їх відокремлених підрозділів; податкові пільги, що надаються особам, які здійснюють певний вид діяльності, і пов'язані з оподаткуванням незалежно від того, чи є вони юридичними, чи фізичними особами; залежно від об'єкта оподаткування – пільги, що надаються на конкретні категорії майна, коли окремі складові майна платника виключаються з бази оподаткування, тобто звільнення від оподаткування надається за умови тісного зв'язку між платником та об'єктом оподаткування і якщо платник є власником цього майна; залежно від тривалості застосування податкових пільг – постійні податкові пільги, які закріплюються законодавчими актами, не мають періодичного характеру та встановлюються відповідно до Податкового кодексу України на необмежений термін; періодичні податкові пільги, що надаються на певний визначений період часу (довгострокові – на декілька років (2-5 років), річні пільги); надзвичайні податкові пільги, що надаються на обмежений час у зв'язку з особливими обставинами, які виникли внаслідок певних факторів, найчастіше – стихійного лиха, надзвичайних ситуацій тощо [9, с.145-148].

### **1.3. Функції податкових пільг у системі оподаткування**

Як у своїй праці зазначає Бечко П.К. «податки виступають ефективним інструментом перерозподілу національного багатства в економіці, ключовою умовою дієвості якого є забезпечення справедливості в оподаткуванні» [10, с.19].

Податок на доходи фізичних осіб є однією з найбільших проблем податкової системи. Це зумовлено такими причинами: по-перше, доходи фізичних осіб є послідовним об'єктом оподаткування; по-друге, фізичні особи є платниками податків з метою розподілу податкового тягара. У зв'язку з цим доцільним є розгляд існуючої системи пільг, пов'язаної з даним питанням. У чинному податковому законодавстві практика соціальної справедливості

забезпечується шляхом надання соціальних пільг платникам податків. Тобто соціальна допомога малозабезпеченим громадянам має бути гарантована через пільги [27, с.579].

Важливо визнати, що в сучасному податковому законодавстві не використовується неоподатковуваний мінімум доходів громадян, натомість використовується податкова соціальна пільга, яка є одним із інструментів досягнення соціальної справедливості в оподаткуванні доходів фізичних осіб. Крім того, оподаткування доходів фізичних осіб, яке є диференційованим і позбавленим прогресії, не застосовується. [27, с.578]

На сучасному етапі еволюції податкових систем податкові пільги переважно застосовуються як дієвий інструмент податкового регулювання, що дозволяє впливати на різноманітні галузі економіки та поведінку суб'єктів оподаткування. Таке їхнє призначення полягає у виконанні ролі джерела фінансування для окремих категорій платників податків та (або) певних видів економічної діяльності, що, своєю чергою, не узгоджується з економічною сутністю податку як фіскального платежу, основною метою якого є забезпечення стабільних бюджетних надходжень. Отже, на сьогоднішній день значення податкових пільг важко недооцінити, попри особливості їхньої правової природи. Як наслідок – широке використання податкових пільг як регулятора економічної активності ускладнює вирішення питання оцінки ефективності їхнього застосування, у зв'язку з чим розробляються новітні підходи до оцінювання ефективності податкових пільг [10, с.22].

На сьогоднішній день складно визначити результативність більшості чинних податкових пільг. У сучасній податковій практиці оцінка впливу від запровадження податкових пільг здійснюється лише на етапі їх надання, без подальшого аналізу їхньої дії. Внаслідок цього, надані податкові пільги є недостатньо прозорими, а їхній обсяг та загальну суму встановити неможливо через відсутність у офіційній податковій звітності інформації про їхню вартісну оцінку. Окрім того, ускладнено оцінку непрямих наслідків від застосування податкових пільг. Таким чином, на поточному етапі розвитку національної

податкової системи актуальним є питання визначення необхідних критеріїв встановлення податкових пільг, що сприятиме мінімізації неминучого зменшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів, зумовленого відсутністю механізму оцінки ефективності наданих податкових пільг [10, с.23].

Саме тому, податкові пільги використовуються як форма податкового регулювання, яка може впливати на фінансову поведінку платників податків і підтримувати конкретні галузі чи класи громадян. Але водночас податкові пільги суперечать традиційній меті податків, яка полягає в зборі надходжень до бюджету. Існуюча методика їх використання характеризується низькою прозорістю та відсутністю ефективного механізму оцінки ефективності їх застосування, що призводить до прийняття некоректних податкових рішень. У зв'язку з цим, нинішні зусилля спрямовані на створення критеріїв застосування стимулів та механізмів оцінки їх впливу на економіку та бюджет.

### **Висновки до розділу 1**

Аналіз економічної літератури та нормативно-правових актів показує різні трактування поняття «податкові пільги», від привілейованого звільнення до інструменту державного регулювання. Податковий кодекс України визначає пільгу як звільнення від сплати податку за певних умов для конкретних категорій платників. Науковці пропонують «широке» та «вузьке» розуміння пільг, а також розглядають їх як комплекс фіскальних інструментів стимулювання.

Економічна сутність податкових пільг полягає у зменшенні податкового навантаження для окремих платників або видів діяльності. Існує потреба у систематизації податкових пільг за видами податків та їх поділі на стабільні та тимчасові. Застосування пільг має базуватися на чітких засадах для спрощення податкової системи.

Класифікація податкових пільг включає торговельні, пільгові виплати, диференційоване оподаткування, спрощення перетину кордону та пільгове кредитування. Податковий кодекс України визначає звільнення від оподаткування доходів фізичних осіб, податкову знижку та соціальну пільгу.

Пільги також класифікуються за типом платника, об'єктом оподаткування та тривалістю застосування.

Податкові пільги виконують функцію регулювання економіки, проте їх широке застосування ускладнює оцінку ефективності. Існує проблема недостатньої прозорості та відсутності механізму оцінки результативності пільг, що зумовлює необхідність визначення чітких критеріїв їх встановлення. Збереження податкових пільг є обґрунтованим у випадках неплатоспроможності платника для забезпечення справедливості податкової системи.

## **РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ В УКРАЇНІ**

### **2.1. Нормативно-правове регулювання податкових пільг в Україні**

В Україні функціонує розгалужена система нормативно-правових актів, що визначають порядок надання та застосування податкових преференцій. Ця система охоплює як загальні законодавчі документи, так і спеціалізовані норми, що регламентують окремі види податкових пільг. Ключовим законодавчим актом у цій сфері є Податковий кодекс України (надалі – ПКУ), який консолідує основні положення податкового законодавства.

Розділ VIII ПКУ, що має назву «Податкові пільги», є центральним у визначенні загальних принципів надання та використання податкових преференцій. Стаття 30 ПКУ визначає податкову пільгу як «передбачене податковим законодавством звільнення платника податків від обов'язку сплати певного податку чи збору, його часткове зменшення або перенесення терміну сплати на встановлений період» [3].

Ця стаття також закріплює ключові засади застосування податкових преференцій, серед яких:

- обов'язкове використання пільг, підстави та процедура якого чітко визначені законом;
- цільовий характер надання преференцій конкретним категоріям платників податків або щодо певних об'єктів оподаткування;
- переважно тимчасовий характер податкових пільг, що вимагає періодичної оцінки їхньої ефективності [3].

ПКУ встановлює перелік податків і зборів, щодо яких можуть запроваджуватися податкові пільги, включаючи загальнодержавні та місцеві. Окремі норми щодо податкових пільг також містяться у спеціалізованих розділах ПКУ, які регулюють порядок адміністрування конкретних податків. Наприклад, розділ IV ПКУ, присвячений податку на доходи фізичних осіб, передбачає такі види преференцій, як звільнення від оподаткування окремих видів доходів

(стаття 165), податкову знижку (стаття 166) та податкову соціальну пільгу (стаття 169). Розділ III ПКУ, що регулює податок на прибуток підприємств, також містить положення щодо звільнення від оподаткування прибутку певних категорій платників або прибутку, отриманого від окремих видів діяльності (наприклад, стаття 142 щодо звільнення від сплати податків).

Окрім ПКУ, питання надання податкових преференцій можуть регулюватися іншими законодавчими актами України. Зокрема, закони, спрямовані на підтримку інвестиційної діяльності, можуть встановлювати спеціальні режими оподаткування для інвесторів або підприємств, що реалізують пріоритетні інвестиційні проєкти. До таких законодавчих актів належали закони про спеціальні економічні зони, території пріоритетного розвитку тощо, дія яких на сьогодні може бути обмеженою або призупиненою. (Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу «Курортполіс Трускавець»: Закон України від 18.03.99 р, Про спеціальну економічну зону та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області: Закон України від 24.12.98 р).

Важливу роль у практичній реалізації податкових пільг відіграють підзаконні нормативно-правові акти, а саме постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства фінансів України та Державної податкової служби України. Ці акти деталізують механізм застосування окремих видів преференцій, визначають перелік необхідної документації для їх отримання та процедуру звітності (Наприклад, Постанова КМУ «Про затвердження Порядку обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг», Наказ Міністерства фінансів «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств», Постанова КМУ « Про затвердження Порядку подання документів для застосування податкової соціальної пільги»)

Вірно зауважує Кобильнік Д.А., що «нормативно-правове регулювання податкових преференцій в Україні відзначається певною динамікою. З метою оптимізації податкової системи, підвищення її ефективності та усунення

диспропорцій у податковому навантаженні періодично вносяться зміни до законодавства, що стосуються як переліку існуючих пільг, так і порядку їх застосування» [11].

Отже, нормативно-правова основа, що регулює податкові преференції в Україні, є багаторівневою та включає положення Податкового кодексу України, інших законів України та підзаконних нормативних актів. Її аналіз є необхідним для розуміння правових засад використання податкових пільг та виявлення особливостей їхньої практичної реалізації.

## **2.2. Підстави та порядок надання податкових пільг**

Надання податкових пільг в Україні ґрунтується на певних особливостях, що характеризують платників податків. До таких особливостей належать специфіка їхньої діяльності, характеристики об'єктів оподаткування, а також значущість та суспільна цінність здійснюваних ними витрат. Саме наявність таких відмінних рис є підставою для застосування пільгового режиму оподаткування [13].

Платник податків отримує право на використання податкової пільги з моменту виникнення відповідних обставин, що дають на це право, і може користуватися нею протягом усього періоду її дії. Водночас законодавство надає платнику можливість відмовитися від застосування податкової пільги (за винятком пільг з податку на додану вартість) або призупинити її використання на один чи декілька визначених податкових періодів, якщо інше не встановлено Податковим кодексом України. Слід підкреслити, що невикористані платником податкові пільги не підлягають перенесенню на наступні податкові періоди, зарахуванню в рахунок майбутніх податкових зобов'язань або відшкодуванню з бюджету [13].

Порядок надання податкових пільг та підстави для їх застосування визначаються виключно Податковим кодексом України, рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, прийнятими у межах повноважень, встановлених цим Кодексом, з урахуванням вимог законодавства про захист економічної конкуренції.

Суб'єкти господарювання, які користуються податковими пільгами, зобов'язані здійснювати облік сум податків та зборів, що не були сплачені до бюджету внаслідок отримання таких пільг. Ведення обліку зазначених коштів здійснюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України [20].

Контролюючі органи здійснюють збір та узагальнення інформації про обсяги наданих податкових пільг як юридичним особам, так і фізичним особам-підприємцям. На основі цих даних визначаються обсяги втрат бюджетних доходів, що стали наслідком надання податкових преференцій.

Податкова пільга може бути надана в одній з наступних форм:

- а) застосування податкового вирахування (знижки), що призводить до зменшення бази оподаткування до моменту нарахування податку чи збору;
- б) безпосереднє зменшення суми податкового зобов'язання після його нарахування;
- в) встановлення зниженої ставки податку чи збору;
- г) повне звільнення від обов'язку сплати податку чи збору [13].

### **2.3. Державний контроль за наданням податкових пільг**

Розгляд Комітетом з питань бюджету звітів Кабінету Міністрів про виконання Державного бюджету України за 2021 та 2022 роки виявив низку проблемних питань у сфері управління бюджетними коштами, серед яких особливу увагу приділено контролю за наданням податкових пільг [28].

Зважаючи на значні обсяги дефіциту державного бюджету у зазначені роки (198,8 млрд грн у 2021 році та 914,9 млрд грн у 2022 році), Комітет підкреслив необхідність посилення контролю за правомірністю надання податкових пільг та їх цільовим використанням. Це питання набуває особливої актуальності в умовах обмежених фінансових ресурсів держави та необхідності їхнього ефективного спрямування на пріоритетні напрями, зокрема безпеку й оборону та ліквідацію наслідків збройної агресії.

У рекомендаціях, направлених Кабінету Міністрів, Комітет з питань бюджету наголосив на необхідності:

-проаналізувати ефективність і доцільність наданих податкових пільг. Це передбачає комплексну оцінку того, чи досягаються заявлені цілі надання пільг, який їхній вплив на різні галузі економіки та соціальну сферу, а також співвідношення між наданими пільгами та отриманими результатами,

-внести пропозиції з метою запобігання необґрунтованих втрат доходів бюджету. За результатами аналізу ефективності та доцільності пільг Уряду рекомендовано розробити та подати на розгляд Верховної Ради пропозиції щодо оптимізації системи податкових пільг. Це може включати скасування неефективних або таких, що використовуються не за цільовим призначенням, пільг, а також перегляд умов їхнього надання,

-посилити контроль за правомірністю надання податкових пільг. Це передбачає вдосконалення механізмів перевірки обґрунтованості застосування пільг суб'єктами господарювання та фізичними особами, а також запобігання випадкам їхнього неправомірного отримання,

-посилити контроль за цільовим використанням податкових пільг. Важливо забезпечити, щоб надані пільги використовувалися саме на ті цілі, які були визначені при їхньому запровадженні, а не для отримання необґрунтованих переваг окремими суб'єктами [17].

Зазначені рекомендації Комітету з питань бюджету відображають намір посилити парламентський контроль у сфері надання податкових пільг та сприяти більш раціональному використанню бюджетних ресурсів. В умовах значного дефіциту державного бюджету та нагальної потреби у фінансуванні першочергових видатків, ефективний контроль за податковими пільгами є важливим інструментом для запобігання необґрунтованим втратам доходів та забезпечення фінансової стабільності держави.

Реалізація урядом наданих рекомендацій сприятиме підвищенню прозорості та ефективності системи податкових пільг, мінімізації ризиків їхнього неправомірного використання та забезпеченню надходження до державного бюджету коштів, необхідних для виконання державою своїх функцій та відновлення країни [28].

## Висновки до розділу 2

Аналіз нормативно-правового регулювання податкових пільг в Україні свідчить про існування багаторівневої системи, де ключову роль відіграє Податковий кодекс України, доповнений іншими законодавчими та підзаконними актами. Підставами для надання пільг є особливості платників податків, об'єктів оподаткування та суспільно значущі витрати. Платники мають право використовувати пільги з моменту виникнення відповідних обставин або відмовитися від них (за деякими винятками). Облік наданих пільг та контроль за їхнім застосуванням є обов'язком як платників, так і контролюючих органів.

Звіт Комітету з питань бюджету Верховної Ради України за 2021-2022 роки виявив нагальну потребу у посиленні державного контролю за наданням податкових пільг. В умовах значного бюджетного дефіциту особливої ваги набуває аналіз ефективності та доцільності існуючих пільг, запобігання необґрунтованим втратам бюджетних доходів, а також контроль за правомірністю їхнього надання та цільовим використанням. Рекомендації Комітету, спрямовані на вдосконалення цих аспектів, підкреслюють важливість оптимізації системи податкових пільг для забезпечення фінансової стабільності держави та ефективного спрямування бюджетних коштів на пріоритетні потреби. Таким чином, державний контроль є ключовим елементом для забезпечення законності, ефективності та цільового використання податкових пільг в Україні.

### РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ

#### 3.1. Основні проблеми застосування податкових пільг

Аналітик Юлія Маркуц вказує на «відсутність чіткої державної політики у сфері податкових пільг, не сформовано єдиних правил та принципів їх надання. Замість підтримки інноваційних галузей, пільги часто отримують сектори економіки з найбільшою політичною вагою» [14].

Зазначається, що податкові пільги можуть використовуватися як інструмент політичного торгу, а значна частина рішень щодо їх запровадження припадає на період прийняття бюджету.

Аналіз дослідження Київської школи економіки виявляє низку проблемних аспектів у сфері надання податкових пільг в Україні, що зумовлюють необхідність посилення державного контролю за цим процесом. Протягом 2010-2019 років державний та місцеві бюджети зазнали значних втрат податкових надходжень через застосування податкових пільг суб'єктами господарювання, що сягнули сотень мільярдів гривень у цінах 2019 року [14].

Військова агресія РФ проти України вимагає термінової розробки нової стратегії державної фінансово-податкової політики. Ця стратегія повинна відповідати сучасним реаліям, забезпечувати національні інтереси у сфері оподаткування та сприяти збалансованому фінансово-економічному розвитку, зокрема й у напрямку податкової безпеки в умовах фінансової децентралізації. Війна змусила переосмислити чинне податкове законодавство, зокрема Податковий кодекс України. Цей Кодекс, що існує понад 10 років і має 172 редакції, все ще зберігає елементи "радянської ментальності", особливо у частині податкових пільг [25, с.66].

Важливою проблемою є відсутність належного аналізу впливу податкових пільг на соціально-економічний розвиток країни. Перелік отримувачів пільг часто є непрозорим, що унеможливлює оцінку ефективності їх використання та визначення конкретних бенефіціарів. Також відсутній дієвий механізм

компенсації бюджетних втрат, спричинених застосуванням податкових пільг. Народний депутат, член комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики Галина Васильченко наголосила на «необхідності уникнення ситуацій, коли одні галузі економіки фактично субсидуються за рахунок інших через механізм податкових пільг» [14]. Підкреслюється важливість запровадження системи моніторингу впливу наданих пільг для оцінки їхньої доцільності та наслідків. Особливу увагу слід приділяти розмежуванню пільг для малого та великого бізнесу, щоб уникнути ситуацій, коли пільги, ініційовані для підтримки економіки, насправді спрямовані на отримання вигоди великими підприємствами.

Представники бізнес-спільноти підтримують необхідність створення прозорої системи надання податкових пільг та зменшення їхнього впливу для забезпечення більш рівномірного податкового навантаження. Наголошується, «що для інвесторів більш важливими є стабільні та справедливі умови ведення бізнесу, а не податкові пільги як такі».

Згідно із Законом України "Про дерадянізацію законодавства України", податкові пільги є недоцільними, особливо в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Вони становлять загрозу податковій безпеці України, оскільки призводять до значних втрат доходів місцевих бюджетів. В умовах війни та повоєнного відновлення податкові пільги не сприяють збалансованості бюджетів і максимізації податкових надходжень. Будучи ризиком для податкової безпеки, вони не повинні передбачатися при встановленні податків. Застосування податкових пільг порушує принципи загальності оподаткування, рівності всіх платників перед законом, нейтральності оподаткування та збалансованості бюджету [25, с.67].

Експерти вважають за вкрай важливим розроблення та впровадження чітких критеріїв і вимог до надання податкових пільг, а також налагодження системи їх моніторингу та оцінки ефективності. Пропонується посилити роль Антимонопольного комітету в процесі оцінки надання податкових пільг, оскільки вони є формою державної підтримки та можуть впливати на

конкуренцію. Аналіз розподілу податкових пільг за галузями економіки у 2010-2019 роках показує, що найбільші обсяги пільг отримали сільське господарство, переробна промисловість та торгівля. При цьому існують приховані інструменти пільгового оподаткування, вплив яких потребує подальшого дослідження. Експерти зазначають, що податкові пільги в аграрному секторі можуть бути неефективним способом стимулювання продуктивності та можуть створювати нерівні умови для малих фермерів [14].

### **3.2. Досвід зарубіжних країн у сфері податкових пільг та можливість його застосування в Україні**

Аналіз практики Європейського Союзу щодо податкових пільг, зокрема через призму інституту державної допомоги, є надзвичайно цінним для України, особливо в контексті євроінтеграційних прагнень та майбутньої економічної відбудови. Розглянуті кейси, такі як справи «Apple та Ірландія», Starbucks і Fiat, а також рішення щодо податкових режимів Бельгії та Люксембургу, демонструють підходи ЄС до оцінки законності податкових преференцій та їхнього впливу на конкуренцію на внутрішньому ринку [15, 23].

З 1998 року Європейська комісія активно працює над податковим стимулюванням наукових досліджень та інновацій у країнах ЄС. Основна ідея полягає в тому, що добре сплановані податкові стимули є більш ефективним способом підтримки інвестицій та інновації, ніж прямі субсидії. З 2004 року багато країн ЄС запровадили нові або значно покращили існуючі податкові стимули для інвестицій у дослідження та розробки, і наразі ці заходи становлять значну частину державної підтримки НДДКР. Однак, оскільки податкові стимули розробляються урядами окремих країн, європейський фінансовий ландшафт залишається фрагментованим і складним, іноді створюючи складнощі для іноземних організацій та багатонаціональних партнерів у галузі НДР [26, с.139].

Ключовим принципом, що простежується в практиці Суду ЄС та Європейської Комісії, є заборона надання вибіркових податкових пільг, які створюють нерівні умови для окремих економічних операторів або галузей

економіки порівняно з іншими, що перебувають у схожому фактичному та юридичному становищі. Перевагою вважається будь-яка економічна вигода, якої б оператор не отримав за звичайних ринкових умов, включаючи як прямі субсидії, так і звільнення від звичайних витрат, пов'язаних з веденням бізнесу.

Важливим аспектом є порівняння умов пільгового режиму із загальною системою оподаткування. Якщо спеціальні податкові правила призводять до зниження податкового тягаря для окремих компаній або груп без об'єктивного обґрунтування, це може бути кваліфіковано як незаконна державна допомога. Навіть якщо пільги надаються з метою підтримки економічної стабільності або розвитку, їх вигода не повинна перевищувати необхідний рівень для досягнення заявленої мети (принцип пропорційності) [15].

ЄС було створено спеціальну комісію, яка розробила загальні правила для більш ефективного, стабільного та узгодженого використання податкових пільг. Особливу увагу приділено транскордонним дослідженням, розширенню молодих дослідницьких фірм та синхронізації національної підтримки великих європейських науково-дослідних проектів. Крім того, робоча група в складі комісії займається уніфікацією методологій оцінки ефективності податкового стимулювання R&D у різних країнах. Ця робота включає узагальнення оцінок податкових пільг у країнах, таких як Канада, Франція, Нідерланди, Великобританія та Австралія, а також визначення ключових напрямків удосконалення методологій оцінки. Наприклад, в Австралії податкові пільги у розмірі до 125% витрат на НДР або відшкодування податку на прибуток для малих компаній визнані ефективним інструментом стимулювання зростання обсягів НДР на 50–90%. Подібні програми, як SkatteFUNN у Норвегії чи федеральні податкові кредити на R&D у США, підкреслюють глобальну тенденцію використання податкових інструментів для заохочення інноваційної діяльності [26, с.142].

Практика ЄС також наголошує на необхідності чіткого визначення розміру податкових пільг та дотримання принципів прозорості, передбачуваності та недопущення дискримінації. Відсутність точного розрахунку пільг може

призвести до їх визнання непропорційними та такими, що спотворюють конкуренцію, з подальшою вимогою про повернення незаконно отриманої допомоги.

Особливу увагу приділяється виявленню схем, спрямованих на зловживання правом, коли формально законні транзакції використовуються для штучного зменшення податкової бази. Рішення у справі Engie щодо податкових рішень Люксембургу є показовим у цьому контексті. "Фінансові операції можуть обкладатися податком по-різному залежно від типу угоди, капіталу або боргу, але одна компанія не може мати найкращі умови за однією і тією ж операцією. Тому ми будемо уважно вивчати податкові рішення, видані Люксембургом для GDF Suez. Вони, здається, суперечать національним правилам оподаткування та дозволяли GDF Suez платити менше податків, ніж інші компанії", - заявила євро комісар Маргрет Вестагер [24].

Водночас практика Суду ЄС визнає право держав-членів самостійно визначати свої податкові системи та встановлювати прогресивне оподаткування, якщо такі заходи застосовуються без прямої або непрямой дискримінації щодо компаній, що належать особам з інших держав-членів, і не становлять методу фінансування заходу державної допомоги [15].

Можливості застосування досвіду ЄС в Україні:

1. Розробка чіткої державної політики у сфері податкових пільг, яка б базувалася на принципах об'єктивності, прозорості, пропорційності та недопущення дискримінації. Необхідно визначити критерії надання пільг, їхню мету та очікуваний соціально-економічний ефект.

2. Проведення ретельного аналізу відповідності існуючих та потенційних податкових пільг принципам державної допомоги ЄС, особливо в контексті майбутньої економічної відбудови та залучення інвестицій.

3. Забезпечення прозорості інформації про бенефіціарів податкових пільг та обсяги отриманої ними підтримки. Це сприятиме громадському контролю та оцінці ефективності пільг.

4. Впровадження механізмів регулярного моніторингу та оцінки ефективності наданих податкових пільг з метою їхньої оптимізації та запобігання зловживанням.

5. Посилення ролі Антимонопольного комітету України в оцінці впливу податкових пільг на конкуренцію на внутрішньому ринку.

6. Гармонізація податкового законодавства України з нормами ЄС у сфері державної допомоги для уникнення потенційних конфліктів та забезпечення рівних умов для ведення бізнесу.

Забезпечення ефективної взаємодії між податковими органами та іншими державними установами (наприклад, у сфері ліцензування) для запобігання неправомірному застосуванню податкових пільг [15, 16].

Врахування досвіду ЄС у сфері податкових пільг є критично важливим для України на шляху євроінтеграції та побудови конкурентоздатної та справедливої економіки. Імплементация відповідних норм та принципів сприятиме підвищенню прозорості податкової системи, запобіганню корупції та створенню рівних умов для всіх суб'єктів господарювання [16].

### **3.3. Напрями вдосконалення правового регулювання податкових пільг в Україні**

Мартиненко А.О. вказує, що «реформування податкової системи України передбачає комплексний підхід, одним з важливих аспектів якого є вдосконалення правового регулювання податкових пільг. З метою створення якісної та ефективної податкової системи, здатної забезпечити сприятливі умови для бізнесу та збільшення бюджетних надходжень, необхідно здійснити ряд кроків у правовому полі. Першочерговим завданням є адаптація податкового законодавства України до стандартів Європейського Союзу» [18, с.32].

Ця інтеграція дозволить не лише уніфікувати систему оподаткування, але й усунути існуючі правові прогалини, забезпечивши більшу прозорість та передбачуваність застосування податкових пільг.

Важливим елементом правового реформування є законодавче закріплення довгострокового плану розвитку податкової системи, включаючи стратегію щодо податкових пільг. Така міра запобігатиме можливості повернення назад у процесі реформ при зміні політичної ситуації в країні, забезпечуючи стабільність умов для бізнесу. Для досягнення цієї мети необхідно розробити систему короткострокових завдань та цілей, які б враховували довгострокові орієнтири та дозволяли здійснювати поступове та безболісне вдосконалення існуючої системи податкових пільг [18, с.32].

Збільшення частки пільг, спрямованих на розвиток наукових, технологічних і творчих зусиль, є загальносвітовою тенденцією. Як наслідок, в Україні потрібно надавати ставки податку на науково-технічну та творчу діяльність. З великої кількості заходів, вичерпаних зі світового досвіду, важливо вибрати найбільш ефективні для поточної ситуації та конкретних внутрішніх ситуацій. Приклади Канади, Австралії, Франції, Норвегії, США тощо свідчать про те, що єдиного універсального рішення щодо вибору механізму пільгового оподаткування не існує. Тому зарубіжний досвід має слугувати лише орієнтиром для розробки власної системи показників просування інновацій [26, с.147].

Не менш важливим є удосконалення системи відповідальності за порушення податкового законодавства. У цьому контексті пропонується розробити прогресивну шкалу штрафних санкцій для суб'єктів, які систематично порушують терміни сплати податків, а також значно збільшити розмір штрафів та запровадити прогресивну шкалу для тих, хто неодноразово ухиляється від виконання своїх податкових зобов'язань [18, с.34].

Таким чином, правовий напрямок реформування податкових пільг в Україні має бути спрямований на створення законодавчої бази, яка відповідатиме європейським стандартам, забезпечуватиме стабільність, справедливість та ефективність застосування податкових преференцій, сприятиме розвитку підприємництва та наповненню бюджету. Успішна реалізація цих напрямків вимагає не лише якісного законодавчого забезпечення,

але й ефективного впровадження прийнятих норм та активної участі громадськості у контролі за цим процесом.

### **Висновки до розділу 3**

Аналіз проблемних аспектів у сфері надання податкових пільг в Україні, виявлених дослідженням Київської школи економіки, підкреслює необхідність посилення державного контролю. Досвід Європейського Союзу у цій сфері, зокрема принципи державної допомоги, є цінним для України в контексті євроінтеграції. Застосування досвіду ЄС передбачає розробку чіткої державної політики, аналіз відповідності пільг принципам ЄС, забезпечення прозорості, моніторингу та гармонізації законодавства.

Правове реформування податкових пільг в Україні є важливим елементом загальної реформи податкової системи. Воно має бути спрямоване на адаптацію законодавства до стандартів ЄС, законодавче закріплення довгострокової стратегії, поетапне вдосконалення системи, стимулювання малого та середнього бізнесу, забезпечення справедливості надання пільг та удосконалення системи відповідальності за порушення. Успішна реалізація цих напрямків вимагає якісного законодавчого забезпечення, ефективного впровадження норм та активної участі громадськості у контролі за цим процесом.

## ВИСНОВКИ

Вивчення сучасних економічних і наукових публікацій виявляє різноманітність у розумінні поняття "податкові пільги". Існують як лексикографічні та нормативно-правові трактування, що визначають пільги як привілей на звільнення від податкових зобов'язань для окремих категорій платників, так і наукові підходи, що поділяються на "широке" (звільнення від загальних норм податкового законодавства) та "вузьке". Окремо науковці розглядають податкові пільги як комплекс фіскальних інструментів для стимулювання певних видів діяльності.

Усі визначення, прямо чи опосередковано, пов'язані зі зменшенням податкових зобов'язань. Економічна сутність пільг полягає у створенні невикористаних переваг в оподаткуванні, що впливає на платників податків. Важливими аспектами є звільнення саме від сплати податку (повне або часткове), а не від податкового обов'язку загалом, та специфіка платника або виду його економічної діяльності.

Податкові пільги потребують систематизації за видами податків та поділу на стабільні й тимчасові. Їх застосування повинно базуватися на чітких засадах для спрощення податкової системи. Класифікація пільг включає торговельні, пільгові виплати, диференційоване оподаткування, спрощення перетину кордону та пільгове кредитування. Податковий кодекс України передбачає звільнення від оподаткування доходів фізичних осіб, податкову знижку та соціальну пільгу.

Податкові пільги виконують регулюючу функцію в економіці, проте їхнє широке використання ускладнює оцінку ефективності. Існує проблема недостатньої прозорості та відсутності дієвого механізму оцінки результативності, що вимагає розробки чітких критеріїв їх встановлення. Збереження податкових пільг є виправданим у випадках неплатоспроможності платника для забезпечення справедливості податкової системи.

Нормативно-правове регулювання податкових пільг в Україні є багаторівневим, де ключову роль відіграє Податковий кодекс України, доповнений іншими законодавчими та підзаконними актами. Підставами для

надання пільг є особливості платників, об'єктів оподаткування та суспільно значущі витрати. Платники мають право використовувати пільги за наявності відповідних умов або відмовитися від них (за деякими винятками). Облік та контроль за застосуванням пільг є обов'язковими.

Важливими є аналіз ефективності пільг, запобігання втратам бюджетних доходів та контроль за їхнім правомірним і цільовим використанням. Рекомендації Комітету спрямовані на оптимізацію системи податкових пільг для забезпечення фінансової стабільності держави. Державний контроль є ключовим для законності, ефективності та цільового використання податкових пільг в Україні.

Аналіз проблем застосування податкових пільг в Україні виявляє відсутність чіткої державної політики, непрозорість у визначенні отримувачів та недостатній аналіз їхнього впливу на соціально-економічний розвиток. Існує ризик використання пільг у політичних цілях та фактичне субсидування одних галузей за рахунок інших. Бізнес-спільнота наголошує на важливості стабільних умов ведення бізнесу, а експерти – на необхідності розробки чітких критеріїв надання пільг та налагодження системи їхнього моніторингу й оцінки ефективності.

Досвід Європейського Союзу, зокрема в контексті інституту державної допомоги, є цінним для України. ЄС забороняє вибіркові податкові пільги, що створюють нерівні умови конкуренції. Важливими є принципи порівняння пільгового режиму із загальною системою оподаткування, чітке визначення розміру пільг, прозорість, передбачуваність та недопущення дискримінації. Досвід ЄС може бути застосований в Україні шляхом розробки чіткої державної політики у сфері податкових пільг, аналізу їхньої відповідності принципам державної допомоги ЄС, забезпечення прозорості інформації, впровадження механізмів моніторингу та оцінки ефективності, а також посилення ролі Антимонопольного комітету.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник української мови / упор. Т.В. Ковальова. Харків : Фоліо, 2005. 767 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989>
2. Великий енциклопедичний словник / упор. І.М. Степанов. Харків : Фоліо, 2000. 992 с. URL: <https://irbisnbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989>
3. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Паєнтко Т.В. Шляхи оптимізації пільг у системі оподаткування доходів з урахуванням світового досвіду. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2004. № 4. С. 18–24. 8. URL: [https://library.ztu.edu.ua/e-copies/VISNUK/70\\_4/23.pdf](https://library.ztu.edu.ua/e-copies/VISNUK/70_4/23.pdf)
5. Гусейнова Е.Ф. Пільги як інструмент податкового регулювання. Економіка і суспільство. 2018. № 17. С. 529–533. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/8398?locale>
6. Серебрянський Д.М. Оподаткування прибутку підприємств та його вплив на інвестиційну діяльність в ринкових умовах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 ; Національна академія державної податкової служби України. Ірпінь, 2006. 20 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0407U000523>
7. Безкровний О.В. податкові пільги: сутність та сучасні підходи до ідентифікації і застосування. *Електронний науково-практичний журнал*. 2020. № 42. С. 273–278. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2f6e8a2d-677c-4de1-9a53-d25be974b2e9/content>.
8. Дячук Володимир Андрійович. Податкові преференції та особливості їх використання в Україні. *Міністерство освіти і науки України Західноукраїнський національний університет Факультет фінансів та обліку Кафедра фінансів ім. С.І. Юрія*. 2022. С. 14–22.

URL: [http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46440/1/КР\\_Дячук\\_В.А.\\_ФФАМ-21.pdf](http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46440/1/КР_Дячук_В.А._ФФАМ-21.pdf).

9. М. В. Вишемирський. Податкові пільги та їх класифікація. Право і суспільство. 2014. № 5. С. 145-148. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis\\_2014\\_5\\_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2014_5_28)

10. Бечко П. К. Податкові пільги як інструмент реалізації концепції справедливості в оподаткуванні. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*,. 2019. № 13. С. 18–24. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/13-2019/bechko.pdf>.

11. Кобильнік Дмитро Анатолійович. Правове регулювання пільг при оподаткуванні. Харків, 2002. 188 с. URL: [https://uacademic.info/ua/document/0402U001942?utm\\_source=chatgpt.com](https://uacademic.info/ua/document/0402U001942?utm_source=chatgpt.com)

12. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

13. Податкові пільги: порядок та підстави їх надання. *sumy.tax.gov.ua*. URL: <https://sumy.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/635791.html>

14. Державний бюджет України «завдяки» податковим пільгам втратив 776,8 млрд грн у 2010–2019 рр – дослідження - Kyiv School of Economics. *Kyiv School of Economics*. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/derzhavniy-byudzheth-ukrayini-zavdyaki-podatkovim-pilgam-vtrativ-776-8-mlrd-grn-u-2010-2019-rr-doslidzhennya/>.

15. ЄС: знакове рішення суду по apple у справі про «незаконну державну допомогу». Наслідки. URL: <https://www.slukashukpartners.com/2024/09/26/yes-znakove-rishennya-sudu-po-apple-u-spravi-pro-nezakonnu-derzhavnu-dopomogu-naslidki/>.

16. Незаконна державна допомога у формі податкових пільг: практика Європейської комісії та Суду ЄС - Юридична Газета. *Юридична газета – онлайн версія*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/nezakonna-derzhavna-dopomoga-u-formi-podatkovih-pilg-praktika-evropeyskoyi-komisiyi-ta-sudu-es.html>.

17. Комітет рекомендував Уряду посилити контроль за правомірністю надання податкових пільг і їх цільовим використанням. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/272976-komit-et-rekomendoval-pravitelstvu-usilit-kontrol-za-pravomernostyu-predostavleniya-nalogovykh-lgot-i-ikh-tselevym-ispolzovaniem>.

18. Мартиненко А.О. Податкова система України і проблеми її реформування. Сумський державний університет імені Олега Балацького кафедра фінансів і підприємництва. Суми, 2020. С.31-35. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/339162026.pdf>.

19. Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу «Курортполіс Трускавець»: Закон України від 18.03.99 р, № 514-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-14#Text>

20. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг» від 27.12.2010 р. № 1233-2010-п URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1233-2010-%D0%BF#Text>

21. Наказ Міністерства фінансів «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств» від 20.10.2015 р. № з1415-15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-15#Text>

22. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку подання документів для застосування податкової соціальної пільги» від 29.12.2010 р. № 1227-2010-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-2010-%D0%BF#Text>

23. Європейський суд оштрафував Apple на €13 мільярдів. *Investory News*. URL: <https://investory.news/yevropejskij-sud-oshtrafuvav-apple-na-e13-milyardiv/>.

24. Європейська правда. Єврокомісія відкрила податкове розслідування проти французької енергетичної компанії. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/09/19/7054758/>.

25. Коломієць П.В. Податкові пільги як фактор загрози податковій безпеці України в контексті втрат дохідної частини місцевих бюджетів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. № 20. С. 65–70. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/10/12-1.pdf>.

26. Точиліна І. В. використання податкових пільг для стимулювання інноваційної діяльності в розвинутих країнах. *Податки і бухгалтерський облік*. 2020. С. 139–147. URL: [https://npndfi.org.ua/docs/NP\\_10\\_02\\_139\\_uk.pdf?utm\\_source](https://npndfi.org.ua/docs/NP_10_02_139_uk.pdf?utm_source).

27. Найденко О. Є., Григоренко Ю. В. Забезпечення принципу соціальної справедливості в оподаткуванні. *Науковий вісник Мукачівського Державного Університету*. 2017. № 12. С. 577–584. URL: [https://economyandsociety.in.ua/journals/12\\_ukr/96.pdf](https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/96.pdf).

28. Комітет з питань бюджету розглянув звіти Кабінету Міністрів про виконання законів. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: [https://www.rada.gov.ua/news/news\\_kom/237563.html](https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/237563.html).